

توسعه پایدار شهری

Sustainable Urban Development

توسعه پایدار شهری به معنای پیگیری اهداف توسعه پایدار در سطح فضای شهری است و اهمیت آن از آنجا است که تمرکز عمده فعالیت‌های اقتصادی و سکونت جمعیت در شهرها است.

توسعه پایدار از جمله مفاهیمی است که در همه زمینه‌ها دلالت دارد و به معنای در نظر گرفتن همه جنبه‌ها، از جمله جنبه‌های بین‌نسلی و اثرات مخرب زیست‌محیطی، است. در صورتی که این ملاحظات در نظر گرفته شود نتیجه امر شکل متوازنی از توسعه خواهد بود. به پیگیری اهداف توسعه پایدار، که عبارت‌اند از: تأمین نیازهای اساسی، بهبود استانداردهای زندگی برای همه، حفاظت و مدیریت بهتر اکوسیستم‌ها در سطح سازمان فضایی شهری، توسعه پایدار شهری گفته می‌شود. هرچند این اهداف در سایر سطوح شامل ملی، منطقه‌ای و جهانی نیز پیگیری می‌شود، اما افزایش شتابان و پیوسته تراکم جمعیت و فعالیت‌های اقتصادی، پیگیری این اهداف در سطح محلی و شهری را متمایز کرده است (کاظمی محمدی، ۱۳۸۰: ۹۵).

اهمیت روزافزون توسعه پایدار در سطح شهری به خاطر افزایش شتابان جمعیت شهری در دنیا است. براساس گزارش بانک جهانی تا سال ۲۰۵۰ میلادی درصد جمعیت شهری از ۵۵ درصد کنونی به ۶۸ درصد خواهد رسید و ۲/۵ میلیارد نفر به جمعیت شهرها افزوده خواهد شد (سازمان ملل، ۲۰۱۸: ۱). همین امر موجب شده شهرها و فضاهای شهری یکی از مهم‌ترین حلقه‌های اثرگذاری انسان بر اکوسیستم‌های طبیعی شوند. انتشار بیش‌ازحد آلودگی هوا، تولید زباله و پسماندهای غیر قابل جذب، انتقال آب رودخانه‌ها و دریاچه‌ها برای تأمین آب، از جمله مواردی است که می‌تواند موجب به خطر افتادن اکوسیستم طبیعت ناشی از توسعه شهرها در همان منطقه یا سایر مناطق شود.

یکی از اهداف ۱۷ گانه توسعه پایدار سازمان ملل (SDG) ساختن شهرها و سکونتگاه‌های انسانی جامع، امن، مقاوم و پایدار است (سازمان ملل متحد، ۲۰۱۵: ۲۸).

برای دستیابی به این آرمان، شاخص‌هایی معرفی شده است؛ از جمله: نسبت ساکنان غیررسمی، نسبت افراد دارای دسترسی آسان به حمل‌ونقل عمومی، نرخ مصرف زمین به نرخ رشد جمعیت، نسبت شهرهای دارای ساختار مشارکت دموکراتیک، مخارج سرانه صرف شده برای محافظت از میراث طبیعی و فرهنگی، تعداد مرگ‌ومیر و آسیب‌دیدگان از حوادث طبیعی، میزان زباله‌های جامد شهری، سطح متوسط ریزگردها و متوسط فضای باز داخل شهرها برای استفاده عمومی (United Nation, 2018:11).

افزایش جمعیت شهری، تراکم فعالیت‌های اقتصادی و تمایل به سکونت در شهرها موجب چالش‌ها و مشکلاتی برای شهرها شده است. برخی از چالش‌هایی که ممکن است توسعه پایدار شهری را به خطر اندازند عبارتند از: آلودگی‌های شهری، پسماندها و مصرف انرژی. آلودگی‌های شهری یا می‌تواند ناشی از تمرکز فعالیت‌های اقتصادی و صنعتی در اطراف شهرها باشد که بخاطر وجود صرفه‌های تجمع و یا صرفه‌های ناشی از نزدیکی به بازار، ممکن است در مجاورت با یکدیگر شکل گرفته باشند یا ناشی از حمل‌ونقل شهری است. هر دوی این آلودگی‌ها می‌توانند خطرات جانی برای ساکنین کنونی و آینده شهرها داشته باشند. هرچند بخشی از آلودگی‌ها به صورت غیرزیانبار در طبیعت جذب می‌شوند، اما تمرکز آلودگی در شهرها به طور معمول خارج از ظرفیت شهرها است و به صورت زیانبار انتشار می‌یابد (پرم و همکاران، ۱۳۸۲: ۳۷۷). درونی کردن هزینه‌های خارجی ناشی از انتشار آلودگی (به‌نحوی که هر عامل مسئول هزینه‌هایی باشد که به دیگران تحمیل کرده است) به‌عنوان یک راهکار اقتصادی پیشنهاد می‌شود (Long et al., 2101: 465).

United Nations (2018). *Global indicator framework for the Sustainable Development Goals and targets of the 2030 Agenda for Sustainable Development*, Resolution 68/261, Department of Economic and Social Affairs. Population Division, Accessed at: <https://unstats.un.org/sdgs/indicators/indicators-list/>

United Nations (2018). *World urbanization prospects: The 2014 revision*, Department of Economic and Social Affairs. Population Division, Accessed at: <http://www.un.org/en/development/desa/publications/2014-revision-world-urbanization-prospects.html>.

Zeller, anessa, Edgar Towa, Marc Degrez, Wouter M.J. Achten (2019). "Urban waste flows and their potential for a circular economy model at city-region level", *Waste Management*, Volume 83, Pages 83-94.

نقش مقامات شهری در حکمرانی و مقررات‌گذاری شهری، برنامه‌ریزی شهری و حمل‌ونقل، تأمین انرژی، جمع‌آوری پسماند. واکنش‌های مهمی که مدیریت شهری می‌تواند در مقابل گرمایش زمین ایجاد کند.

یکی از موضوعات اساسی برای بسیاری شهرها که در حد رشد شهری اهمیت دارد، مسئله تغییرات آب و هوایی است (and Hodson and Marvin 2009, 2010, 2010). While et al., (2010).

On the one hand, this has given rise to what some have referred to as a politics of "secure urbanism and resilient infrastructure" (Hodson and Marvin, 2010) and others describe as an era of "carbon control" (While et al., 2010).

interest in the development of low carbon and "self-sufficient" forms of energy infrastructure, including decentralized generation, smart grid projects, and "zero carbon" development new programs for reducing GHG emissions have been accompanied by overt references to enhancing the security and independence of energy supply for cities and reducing the costs of energy for residents (Hodson and Marvin, 2010; Bulkeley and Schroeder, 2012)

It is such principles that have also informed the development by the Chinese government of the "low carbon city" program, which was launched by China's Ministry of Construction and the World Wide Fund for Nature in 2008 (Liu and Deng 2011: 190).

While those which are based on discourses of "secure urbanism" and "carbon control" suggest that low carbon urbanism is not only compatible with but essential to economic growth (Hodson and Marvin, 2010; While et al., 2010)

پسماندهای شهری شامل پسماندهای جامد، صنعتی، غذایی و مانند آن پدیده دیگری است که در نتیجه افزایش جمعیت، رشد شهرنشینی، تغییر الگوی مصرف و صنعتی شدن منجر به مشکلات بهداشتی و مسائل زیست‌محیطی برای ساکنان می‌شود. از جمله راهکارهای مقابله با تولید پسماند ایجاد و بهبود فرایندهای چرخش مواد زائد، افزایش اطلاعات در زمینه تولید و درمان زباله‌ها از جمله ایجاد جدول داده - ستاده زباله‌ها است (Zeller et al., 2019:83).

مصرف انرژی مسئله دیگری است که شهرها بزرگ با آن مواجه هستند. با گسترش شهرنشینی، نیاز به شغل و سکونت، افزایش اجاره‌بها در شهرهای مرکزی و گسترش رفت‌وآمدهای درون‌شهری و برون‌شهری، تمایل به زندگی شبانه و گسترش خانوارهای تک‌نفره در شهرها موجب افزایش مصرف انرژی شهری شده است. راهکارهای متعددی برای کاهش مصرف انرژی در شهرها پیشنهاد شده است. تولید انرژی خورشیدی، برنامه‌ریزی کاربری زمین در جهت کاهش رفت‌وآمدها، جلوگیری از پراکندگی شهری و توسعه عمودی شهرها، ایجاد مراکز اشتغال متراکم در شهرها از جمله راهکارهایی است که در برخی مطالعات معرفی شده است (میندالی و همکاران، 2004: 159).

کتاب‌شناسی

پرم، راجر، یوما، جیمز مک‌گیری (1382). *اقتصاد محیط زیست و منابع طبیعی*، ترجمه حمیدرضا ارباب، تهران: انتشارات نی. موسی کاظمی محمدی، سیدمهدی (1380). «توسعه پایدار شهری: مفاهیم و دیدگاهها»، *تحقیقات جغرافیایی*، شماره پاییز، دوره 16، شماره 3، پیاپی 62، صص 94-113.

Long, Guan, Wang Lei, Cheng Sijie, Wang Bo (2012). "Research on Internalization of Environmental Costs of Economics", *IERI Procedia*, Volume 2, Pages 460-466, Mindali, rit, Adi Raveh, Ilan Salomon (2004). "Urban density and energy consumption: a new look at old statistics", *Transportation Research Part A: Policy and Practice*, Volume 38, Issue 2, Pages 143-162, United Nations (2015). *transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*.

The direct effects of a warming earth will exacerbate many longstanding urban ills, such as rapid population growth, sprawl, poverty and pollution, and, in general, climate change will stress the urban environment along multiple pathways (Rosenzweig et al., 2011a; UN-Habitat, 2011).

Cities must also be recognized as crucial elements in any global responses to climate change (Rosenzweig et al., 2011a).

Cities generate as much as 70 percent of global greenhouse-gas (GHG) emissions (International Energy Agency, 2008).

ناصر یارمحمدیان

گروه اقتصاد شهری، دانشکده پژوهش‌های عالی هنر و کارآفرینی،

دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان، ایران

